

نحوه نگارش متن اختراع توسط مخترعین جهت ارائه به اداره کل مالکیت صنعتی ایران

(۱) خلاصه اختراع

خلاصه صرفاً برای اطلاعات فنی و فاقد استفاده‌های حقوقی است. وضعیت موجود در زمینه اختراع و راه حل ارائه شده در اختراع بصورت خلاصه می‌بایست در این قسمت درج شود.

برطبق ماده ۱۳ آئین نامه اجرایی قانون ثبت اختراعات، طرحهای صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶ در خلاصه اختراع باید به شرح ذیل عمل شود:

(۱) با عنوان اختراع شروع شود.

(۲) زمینه فنی که اختراع به آن تعلق دارد را تعیین کند تا در جستجوی سوابق اختراع ادعایی مورد استفاده قرار گیرد.

(۳) مشکل فنی، اساس راه حل ارائه شده برای آن و همچنین کاربرد یا کاربردهای اصلی اختراع را بطور اجمالی روشن نماید.

(۴) در صورت لزوم خلاصه اختراع باید مشتمل به فرمول‌های شیمیایی یا معادلات ریاضی باشد تا براساس آنها ویژگی‌های اختراع به بهترین شکل بیان شود.

(۵) در صورتی که برای توضیح اختراع ارجاع به نقشه ضرورت داشته باشد، پس از توضیح خلاصه هر قسمت باید نشانه‌های ارجاع دهنده به هر یک از نقشه‌ها در داخل پرانتز ذکر گردد؛ فلذا اگر برای بیان اجمالی اختراع مثالها یا نقشه‌ها مقتضی باشد باید ضمیمه شود.

(۶) در خلاصه اختراع بیشتر باید برجستگیهای تکنیکی و فنی اختراع ذکر شود نه مزایا و ارزش اختراع.

(۷) در قوانین ملی بسیاری از کشورها برای میزان و حجم مطالب خلاصه اختراع، معیار و محدودیت تعداد کلمات در نظر گرفته شده است و در کشور ما بین ۷۰ تا ۲۰۰ کلمه می‌باشد.

۲) توصیف اختراع (DESCRIPTION)

توصیف اختراع باید مشتمل بر موارد زیر باشد:

الف- عنوان اختراع:

در پیاده سازی و تنظیم توصیف، نخست عنوان اختراع که ترجیحاً بین ۳ تا ۱۰ کلمه است باید در مبدأ توصیف اختراع ذکر شود و غالباً این عنوان عیناً همان عنوان مندرج در اظهارنامه اختراع است و ترجیحاً از کلماتی مانند "بهرتر" و "نوین" و "جدید" استفاده نشود و همچنین می بایست عنوان لاتین اختراع در این قسمت نیز ذکر گردد.

ب- زمینه فنی اختراع مربوط (BACKGROUND OF ART):

اختراعات اعم از اینکه مربوط به فرآیند یا فرآورده باشد نوآوری تکنیکی و زمینه فنی آن ممکن است یکی از شاخه‌های علم مانند مکانیک، الکترونیک، شیمی، متالوژی، برق، سلاحها، فیزیک، بیوتکنولوژی، مواد زیستی، شیمی آلی، فناوری اطلاعات کشاورزی و باشند که مخترع باید در ابتدا زمینه فنی اختراع مربوط را بیان نماید. **نیازی به توضیح در این قسمت نیست و فقط باید یکی از موارد را نام ببرید.**

ج- مشکل فنی و بیان اهداف اختراع:

بطور کلی اختراع به معنی ارائه راه حل نوآورانه برای حل یک مشکل فنی در صنعت است که در قالب فرآیند یا فرآورده متجلی می شود و متقاضی در وهله اول باید بیان نماید که پس از تفکر و تدبیر به یک مشکل فنی در رشته ای از صنعت پی برده و برای حل آن مشکل فنی راه حل نوآورانه ای ارائه نموده تا به ذهن مخاطب و کارشناس بررسی کننده اختراع این موضوع کلید بخورد که اختراع محقق شده است و موضوع ادعایی در صورت تحقق سایر شرایط می تواند اختراع محسوب شود فلذا متقاضی باید ابتدا مشکل فنی موجود در صنعت و اهداف خود از اختراع موردنظر را بیان کند تا قابلیت اختراعی بودن موضوع محقق شود.

د- شرح وضعیت دانش فنی پیشین:

بطور کلی مخترع شخصی است که از دانشهای مختلفی که در جامعه وارد حوزه قلمرو عمومی مالکیت شده است استفاده نموده و با این دانش پایه زمینه ایجاد و خلق اختراعات و فناوریهای نو را فراهم می آورد بدین ترتیب متقاضی باید دانش فنی پیشین و سابقه پیشرفت هایی که در رابطه با اختراع ادعایی وجود دارد را بیان نماید به نحوی که برای درک و جدید بودن اختراع کفایت کند. پرواضح است که بیان عملکردهای مختلف دانش فنی پیشین و ارزیابی و سنجش آن می تواند به نوعی مبین و روشنگر دانش

گذشته باشد و با بررسی دانش موجود به نوآور بودن اختراع پی برد و بطور کلی بیان دانش فنی پیشین برای احراز گام ابتکاری الزامی است و گستره دانش فنی پیشین شامل اطلاعات عمومی و اسناد مکتوب و غیرمکتوب به زبانهای مختلف می تواند باشد.

همانند مقاله ها، منابع باید در متن شماره گذاری شود و در انتها مشخصات منابع به طور کامل بیان شود. برای دسترسی به منابع می توان از سایت www.google.patents.com استفاده نمود.

ه- ارائه راه حل برای مشکل فنی موجود همراه با شرح دقیق و کافی و یکپارچه اختراع: در توصیف اختراع مخترع باید به طور روشن و گویا دانش موجود خود را افشا نماید و به گونه ای دانش موجود خود را تشریح کند که هرکس دارای مهارت فنی عادی، بدون ابتکار خاصی، قادر باشد با بازخوانی شرح موجود اختراع مورد نظر را بسازد و این شرح اختراع باید دقیق و کافی و بطور یکپارچه بیان شود تا افشا کافی و مؤثر و شرط ساخت اختراع (ENABLING) به طور کامل محقق شود و بیان دانش موجود و آرایه راه حل برای مشکل فنی موجود باید بطور مؤثر و کافی تشریح و توصیف شود.

روش انجام اختراع خود را به طور کامل در این بخش ذکر نمایید.

و- توضیح اشکال، نقشه ها، نمودارها در صورت وجود:

به نحوی که یک متخصص در آن زمینه بتواند اختراع را درک و ارتباط اجزای آن را دریابد؛ ارجاع به شماره‌هایی که برای بیان ویژگی‌های اختراع در نقشه آمده است الزامی است. برای درک بهتر اختراع در صورتیکه، اشکال یا نقشه یا نمودارهایی لازم باشد متقاضی باید آنرا بنحوی که یک متخصص در آن زمینه قادر باشد آنرا دریابد ترسیم و تنظیم نماید و تعبیه این بند نیز به نوعی در راستای افشای کامل و مؤثر اختراع است. لازم به ذکر است نقشه ها و نمودار باید توسط نرم افزارهای مربوطه ترسیم شوند و فایل آن ها به صورت pdf یا word یا Image ارائه گردد.

اگر موضوع مورد ادعای اختراع دستگاه یا یک وسیله باشد نقشه می بایست جزئیات فنی آن را به صورت خلاصه و بصری نمایش دهد. می توانید از نرم افزار های نقشه کشی صنعتی همانند AutoCAD و 3DMax یا spss و ... جهت تهیه نقشه استفاده نمایید. اگر موضوع مورد ادعای اختراع یک فرآیند یا الگوریتم صنعتی باشد مراحل فرآیند را به صورت بلوک دیاگرام به عنوان نقشه ارائه دهید و همچنین اگر موضوع مورد ادعای اختراع سنتز شیمیایی باشد فرمولاسیون (ترکیبات با ذکر نسبت مواد ترکیبی) را به عنوان نقشه ارائه دهید.

مستندات از قبیل SEM و TEM و XRD و ... و تمام اشکال در این قسمت گذاشته شود. تمامی اشکال شماره گذاری شود و توضیحات آنها بیان شود.

ز- بیان واضح و دقیق مزایای اختراع؛

از مقایسه دانش فنی و راه حل‌های پیشین برای حل مشکل فنی با دانش و راه حل‌های ابداعی موجود مزایای اختراع قابل استخراج و فهم خواهد بود و بیان مزایای اختراع و تشریح آن سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان و صنعتگران را فرصت خواهد داد تا تکنولوژی مورد ادعا را ارزیابی نموده، و درصد توفیق آن در بازار کسب و کار را بیشتر درک نمایند.

ح- حداقل یک روش اجرایی برای به کارگیری اختراع؛

در برخی از قوانین ملی کشورها علاوه بر بیان و توصیف کامل اختراع برای افشای مؤثر اختراع متقاضی باید بهترین روش اجرایی اختراع را نیز توصیف نماید و در آئین نامه به جای بهترین روش اجرایی عبارت حداقل یک روش اجرایی برای بکارگیری اختراع بکار رفته است که متقاضی باید آنرا توضیح دهد.

ت- ذکر صریح کاربرد صنعتی اختراع در صورتیکه ماهیت اختراع گویای این امر نباشد؛

کاربرد یا کاربردهای صنعتی اختراع در صورتیکه ماهیت اختراع گویای این امر نباشد باید ذکر شود و در صورت عدم ذکر صریح کاربرد صنعتی در این قسمت و عدم کفایت و گویا بودن این امر در اختراع می‌تواند زمینه استفاده یا سوءاستفاده از این حق را در آینده برای افراد سودجو و رقبا فراهم آورد.

۳) ادعای نام (Claims)

در بخش ادعای اختراع باید موارد زیر رعایت شود:

ادعای نام حدود حمایت یک اختراع را تعیین می‌کند. ادعاها برای یک اختراع ثبت شده از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند؛ اگر بخوبی تنظیم نشوند، حتی یک اختراع واقعاً ارزشمند می‌تواند به یک اختراع بی ارزش تبدیل شود که می‌توان براحتی آن را دور زد یا پیرامون آن طراحی کرد. در دعاوی اختراعات، تعبیر ادعا به طور کلی اولین گام تعیین این است که آیا اختراع معتبر است و اینکه آیا اختراع تقلید شده یا حقوق آن نقض شده است یا خیر. توصیه می‌شود با یک کارشناس برای تهیه تقاضانامه اختراع بویژه ادعاها مشورت کنید.

برای ثبت اختراع متقاضی باید ادعای اختراع خود را مطابق با قانون ملی محل ثبت تسلیم اداره اختراع نماید و فرمت و نحوه تنظیم آن ممکن است از کشوری به کشور دیگر متفاوت باشد اما یکسری از آیتم‌های استاندارد شده در بسیاری از قوانین بصورت عام و مشترک است:

در ادعای اختراع، متقاضی قلمرو و محدوده حق انحصاری اختراع خود را با بیان ادعاها تعیین می‌کند و از دیدگاه مالک اختراع ادعاها قلب یک اختراع محسوب می‌شود چون از این طریق با تعیین قلمرو اختراع خود، میزان حمایت حقوقی خود را نیز بیان می‌کند فلذا در تنظیم ادعای اختراع باید نکات زیر رعایت شود.

الف - ادعای اختراع باید صریح و منجز بوده و مشروط به تحقق شرایط خاص نباشد و در صورت عدم صراحت و شفافیت امکان سوءاستفاده و نقض حق در آینده برای مالک اختراع محتمل خواهد بود.

ب - اطلاعات مربوط به چگونگی ساخت و ذکر چارچوب مشخصه‌های فنی ذکر شود و در ادعاها نباید فراتر از اطلاعات توصیف، موارد بیان و ذکر شود.

ج - تعداد ادعاها باید معقول و متناسب باشد و در چارچوب اصل وحدت اختراع تنظیم شود.

د - ویژگی‌ها و مشخصه‌های فنی قابل حمایت با استفاده از جملات قابل اثبات بیان شود.

ه - جز در موارد غیرقابل اجتناب از ارجاع به نقشه‌ها یا توصیف امتناع گردد و تا حد ممکن از به کار بردن عباراتی مانند «همانطور که در توصیف آمد» یا «همانطور که در نقشه‌ها نشان داده شده» خودداری شود و این بند در جهت بیان شفاف و منجز ادعاهای اختراع و تعیین قلمرو حق اختراع است و بکار بردن عبارات مبهم نمی‌تواند قابل اتکا و دفاع در قبال نقض حق اختراع به شمار رود.

و - در صورتیکه برای فهم ادعا ارجاع به نقشه ضرورت داشته باشد پس از بیان ادعا، شماره صفحه نقشه و علامت مشخص کننده آن در داخل پرانتز ذکر گردد، غالباً در ادعاها پس از ذکر عنصر اختراعی و مشخصه فنی آن، برای درک و فهم بهتر اختراع ارجاع به شماره نقشه ای می‌شود که غالباً سمبل عددی است. برای مثال؛ جک هیدرولیکی (طبق نقشه شماره ۱) یا طوقه خارجی جک نقشه (۳) وسیله بالابرنده جک (طبقه نقشه ۴) نحوه اتصال طوقه خارجی جک با وسیله بالابرنده (نقشه ۶). و حتی الامکان می‌توان از اطلاعات محاوره روز (عملی) برای تبیین مفاهیم ادعاها نیز استفاده کرد.

ز - مشتمل به شیوه اجرا و مزایای اختراع نباشد.

اطلاعات اختراع که غالباً مبنای تحلیل اختراعات برای دستیابی به تکنولوژی قرار می‌گیرد اطلاعات منحصر به فرد و طبقه بندی و تفکیک شده است فلذا برای جلوگیری از ارائه مطالب تکراری برای تأکید بیشتر، این بند در تنظیم ادعا در آیین نامه مجدداً بیان گردیده است، چون مزایا و شیوه اجرا جای آن در توصیف است، البته قوانین ملی کشورها ممکن است در رویه جاری خود شیوه‌های مختلفی را در نظر گرفته و در بین آنها عمومیت یابد.

چگونه یک ادعا نامه مناسب بنویسیم؟

ادعای نامه پشتوانه حقوقی اختراع بوده در صورتی که نیاز باشد هر گونه استفاده علمی از حقوق ثبت اختراع صورت گیرد و یا در دادگاه ها مطرح شود، مهمترین بخشی که مورد بررسی قرار می گیرد ادعای نامه خواهد بود. محور ادعای نامه عنصر اختراعی است که به عبارتی نکته نوآورانه یا ویژگی فنی قابل حمایت نیز گفته می شود.

عنصر اختراعی وجه تمایز اختراع مورد ادعا با موارد مشابه است که بایستی در چارچوب مشخصه فنی با جملاتی که قابلیت اثبات را دارند بیان شود. در ادعای نامه قابلیت ها و مزایا که نتیجه عملکرد عناصر اختراعی می باشند ذکر نمی گردد.

اصولاً ادعاها شماره گذاری می شوند و ادعای شماره ۱ در هر ادعای نامه ادعای مستقل نام دارد و بقیه ادعاها که ادعای وابسته نام دارد بر اساس ادعای شماره ۱ نوشته می شود.

در ادعای مستقل باید موضوع اختراع و ویژگی های فنی و اساسی اختراع یا همان عنصر اختراعی شرح داده شود و در ادعای وابسته به روشن سازی ماهیت عنصر اختراعی ارائه شده در ادعای مستقل و با رجوع به آن پرداخته می شود.

بهتر است قبل از نوشتن ادعای نامه خود دو و یا سه نمونه مشابه اختراع خود را با کلید واژه های انگلیسی در سایت <http://www.google.com/patents> جستجو کرده و با مطالعه ادعای نامه آن (Claims) خواهید توانست ادعای نامه مناسب بنویسید.

مثال ادعای نامه:

عنوان اختراع: سیستم شناسائی

ادعا ۱: روش تشخیص هویت یک شخص، متشکل از ذخیره کردن اطلاعات تصویری حداقل یک بخش عنبیه و مردمک چشم یک شخص؛ روشن کردن چشم یک شخص ناشناخته دارای یک عنبیه و یک مردمک؛ به دست آوردن حداقل یک تصویر حداقل از همان بخش عنبیه یا مردمک چشم شخص ناشناخته؛ و مقایسه کردن حداقل بخش عنبیه تصویر به دست آمده با اطلاعات تصویر ذخیره شده به منظور شناسائی شخص ناشناخته.

ادعا ۲: روش ادعای شماره ۱ که در آن روشن کردن متشکل از رساندن مردمک چشم به حداقل یک اندازه از قبل تعیین شده، متشکل از حداقل بخش عنبیه تصویر بدست آمده با اطلاعات تصویر ذخیره شده که از چشم یک شخص به دست آمده است با مردمک که اندازه آن همان اندازه از پیش تعیین شده است.